

Kruipend moerasscherm en Rond wintergroen

In Hagenbeek (omgeving Barchem) zijn in graslanden waar de bouwvoor is afgegraven voor natuurherstel Rond wintergroen (*Pyrola rotundifolia*) en – op een stuk dat twee jaar geleden is afgegraven – Kruipend moerasscherm (*Apium repens*) aangetroffen. “Daar ben ik erg blij mee want dat zijn de eerste vondsten van deze zeldzame en bedreigde soorten sinds ca. 1990 in de Achterhoek”, laat boswachter Tjibbe Hunink weten. “De eerste 6 ha konden we via ruilverkaveling regelmatig uitbreiden tot afronding op ca. 42 ha aaneengesloten hooiland met houtwallen en een klein stukje bos. Het meest recent afgegraven gedeelte is uiteraard nog wel erg kaal.” In het oudere gedeelte zijn soorten aanwezig zoals Moeraszoutgras (*Triglochin palustris*), Parnassia (*Parnassia palustris*), Bevertjes (*Briza media*) en Gewone dotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *palustris*), ook Rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*) en Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*). Wat rijker grasland wisselt af met schraalland in ontwikkeling. Dotterbloemhooiland en heide krijgen nu de kans zich uit te breiden zoals dat ook in Koolmansdijk en Nijkampsheide gebeurt. In de Achterhoek zie je als het natuurherstel goed is opgestart bij maaibeheer met afvoeren meteen iets van de vroegere rijkdom van de natuur terugkeren. Staatsbosbeheer maait de hooilanden hier in eigen beheer – en staat nu voor de uitdaging dat voort te zetten met minder financiering. Vorig jaar is in het gebied overigens Grauwe klauwwier (*Lanius collurio*) waargenomen en de Boomkikker (*Hyla arborea*) komt er ook voor. Tjibbe vult nog aan: “Er loopt een laarzenpad doorheen”.

Nachtzwaluw in het Leersumse Veld

Het lijkt er sterk op dat de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*) ook in het Leersumse Veld op de Utrechtse Heuvelrug profiteert van het heideherstel zoals dit de laatste jaren door Staatsbosbeheer is uitgevoerd. Vrijwilliger André van Kleunen ontdekte dit jaar maar liefst vijf broedparen van deze bodembroeder in het Leersumse Veld. In het verleden is van de Nachtzwaluw hier hooguit een enkel broedpaar aangetroffen. Vanaf de jaren '80 is men in het Leersumse Veld – een gebied met veel aanplant en bosopslag – bezig met het herstel van open heide, plassen en akkers. In de laatste jaren is hier de open ruimte ongeveer 12 ha groter gemaakt. Daarbij hebben de beheerders ervoor gezorgd dat de open ruimte van het Leersumse Veld in verbinding kwam te staan met die van het Ginkelduin. Zo is een groot oppervlak aan open ruimte met een aanzienlijk deel droge heide tot stand gekomen: een terrein dat zeer geschikt is als broedbiotoop voor de Nachtzwaluw.

De Nachtzwaluw is een zomergast die in Staatsbosbeheer regio West vooral bekend is uit de Schoorlse Duinen. Een

‘geheimzinnige’ soort die vrijwel onzichtbaar is, maar in de schemering en ’s nachts laten de mannetjes wel een ratelend geluid horen. De Utrechtse Heuvelrug kan een goed broedgebied voor de Nachtzwaluw worden; de soort is daar tot nu toe alleen goed vertegenwoordigd op het militaire oefenterrein de Leusderheide, met 13 broedparen.

Broedvogels in Súdwest-Fryslân

In de beheerseenheid Súdwest-Fryslân zijn de broedvogelgegevens van het voorgaande jaar weer op een rij gezet, dankzij de inzet van ruim 80 vrijwilligers bij tellingen in een veertigtal terreinen van Staatsbosbeheer met een totale oppervlakte van ca. 1770 ha. Het beheer is hier vaak niet uitsluitend gericht op weidevogels. Soms heeft een botanische doelstelling voorrang of een functie als pleisterplaats voor vogels. Vorig jaar was over het algemeen een goed broedseizoen voor de weidevogels. Bij de Grutto (*Limosa limosa*) lukte het veel jongen vliegvlug te komen. Het aantal broedparen nam na de dip van 2009 behoorlijk toe: de Grutto met 9%, de Kievit (*Vanellus vanellus*) met 7% en de Tureluur (*Tringa totanus*) met 8%. Bij de Scholekster (*Haematopus ostralegus*) was er zelfs een toename van 46%, hopelijk is dat structureel en niet eenmalig. Van de Kempphaan (*Philomachus pugnax*) was er een broedgeval in de Langehoek bij Gaastmeer, dankzij het verhoogde waterpeil en de inrichting met

brede watervoerende greppels.

Van overige weidevogelsoorten waren de totale aantallen: Watersnip (*Gallinago gallinago*) 7; Graspieper (*Anthus pratensis*) 78; Zomertaling (*Anas querquedula*) 22; Slobeend (*Anas clypeata*) 97 en Kluut (*Recurvirostra avosetta*) 26. De Kwartel (*Coturnix coturnix*) was met 15 territoria niet eerder zo goed vertegenwoordigd. Het succes van de Grauwe gans (*Anser anser*) zette verder door (40 in 2002, 745 in 2010). Enkele andere opvallende soorten:

Porseleinhoen (*Porzana porzana*) 3 en Baardman (*Panurus biarmicus*) 7. Het nieuw ingerichte moeras Pikesyl herbergde veel broedvogels en ook zeer veel pleisterende vogels.

Voor cijfers vóór 2008 zie Staatsbosbeheerpagina in DLN juli 2009.

Leersumse Veld

foto: René Schuurmans

Broedvogelparen	in 2002	2008	2009	2010
Grutto	405	488	431	469
Kievit	384	506	452	483
Tureluur	163	177	149	161
Scholekster	121	73	68	99
Veldleeuwerik	130	148	132	112
Gele kwikstaart	123	131	135	91
Wulp	33	35	40	37